

SLOVENSKI NAROD.

Izaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijakke velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. **Opornišvo**, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Kdo zaničuje naš jezik?

I.

Da si slovenski časopisi vedno in vedno poudarjajo dolžnost, korist in potrebo rabljenja našega domačega slovenskega deželnega jezika v vseh odnosaх, videti je iz raznih člankov letošnjega „Slovenskega Naroda“, da se je baš sedaj zanimanje za ta predmet, ki je glavna podloga narodnemu programu, zopet bolj oživljati začelo. Predmet je zelo obširen, zelo važen in bilo bi umestno, da se razprave o njem nadaljujejo, ponavljajo. Zato mislim, da ne bode napačno, nego koristno, ako se tudi o skrajnih podrobnostih rabe našega jezika nekoliko razmotrava. Žalostne izkušnje imamo o krivici, koja se našemu jeziku dela od naših nasprotnikov a tudi žalostne še bolj o njej, ki se mu dela od narodnjakov samih.

Kdo zaničuje naš jezik? Sami. Vsaj moremo našej svetelj stvari samo koristiti, ako odkritosrčno govorimo in odkrijemo veliko rano našega narodnega življenja: mnogo, večina narodnjakov poslučuje se tujščine ne samo v občevanji z javnostjo, nego v čisto privatnih stvarih. Kako dolgo bode še ta norčija trajala? Je-li to moževsko, prisezati javno na narodni program, a v istini delati baš proti temu „prepričanju“, ako se sme tako imenovati. Ironija! Izvrsten predmet kacemu pritepcu, da ga v vsej obširnosti porabi in nasramoti.

Recimo, da nam pri poslovanji z uradi stavljajo zapreke na zapreke in da je težavno, v današnjih razmerah izhajati. Ali vendar jih je tudi takovih pristašev narodne stranke, koji z odločnim moževskim postopanjem vendar le izhajajo. Zakaj ne bi A dosegel kar doseže

B? Mar nij zakon za oba enak? Ako n. p. dobiva posestnik na deželi slovenske odloke itd. zakaj bi jih ne narodni notar in odvetnik in duhoven, za katere paragrafske mreže vendar niso tako goste, kakor za prvega? Zakaj? Zato, ker bi blo čudno in bi nas osupnilo, ako bi nemčur, zatajivši svoje zlato tele, odgovarjal na nemško ulogo — slovenski. Ali, da na slovenski, recimo uradni dopis odgovarja „odličan“ narodnjak nemško, to nij nič čudnega, nič smešnega, nego nekako naravna stvar ali ka-li?

Pa, pustimo poslovanje z uradi. Pogledimo nekoliko v neuradno občevanje, kjer je državljan sam svoj gospodar, neoviran, sloboden človek. Kak ostuden pogled. Trgovec, obrtnik, posestnik, duhoven, odvetnik itd. — vsi se radujejo, v naročji mathehe Germanije oziroma v Primorji, Italije!

Ne trdim, da ne bi bil baš trgovski stan napreduval. Narodna ideja pridobila si je mnogo, še se širi in se bode širila. Ali dvakrat, trikrat bi na boljem stali, ako bi ne bilo vse tako mlačno, brezskrbno; ako bi se ne smatralo vevaležne stvari za malenkostne. Nerazumljivo nam je, zakaj imajo naši trgovci nemške (ali italijanske) firme in napise pred prodajalnici, na pisemskem papirji, na kuvertih, pečatnikih; zakaj imajo v tujem jeziku tiskane liste za potrjenje prejetih novcev, ali naznanje izvršenih naročeb; zakaj razpošiljajo v tujščini tiskane ali pisane cenike, fakture; zakaj se poslužujejo celó pri znamenjanju blaga jedino le tujščine, zakaj pišejo „schwarz“ mesto črno, „rund“ mesto okroglo, da celó „N.“ mesto št.! — Malenkosti na prvi pogled, o katerih, bi rekel, nij vredno govoriti, še manje „Slov. Narodu“ pro-

stor kratiti, ali v istini so to važne stvari, koje imajo velik pomen, baš ker so skrajne podrobnosti, agitacijsko, vse premalo cenjeno vrednost. Tedaj dozdevne malenkosti, a sicer stvari, na koje treba ves pozor obrniti. Iz malosti se izpozna karakter človekov.

Vprašaj se, narodni trgovec: zakaj imaš vse to nemško? Jeli sploh najdeš za to kak razlog, kak pameten razlog? Vendar ne zaradi poléhčanja? Vsaj je većinom tiskovina to, tedaj se nikakor ne moreš izgovarjati, da ne znaš. Ali ti dela morebiti preglavico celo tekst, ki ga moraš v dopolnenje vpisati? Vsaj lahko dobiš izvrstnih močij, zakaj si jih ne preskrbiš, ako sam nijsi zmožen? Zakaj imaš nezmožne pomočnike: nemčurje, lahone? Človek, koji nij dobro vešč deželnega jezika, naj se ne sprejme, naj gre na tuje, če se ga neče nautiti. To nij samo naravno, pravično, nego zelo važno in koristno v prvi vrsti za prospeh trgovine, v drugej za prospeh narodne stvari. Nasprotniki ali drugonarodni so v tem povsem brezobzirni. Nemeč bode vprašal predstavljajočega se mu korespondenta, ako ga ta v tujem jeziku nagovori, je li zmožen nemščine. Pri nas Slovencih je drugače. Pozdrav, predstava, odgovor trgovca — vse se izvrši v modernej tujščini, slovensko to učiniti, ali sploh slovenščine omenjati, bilo bi čudno, nekako poniževalno — ali ka-li?

O „Slovenskej Matici“

čujejo in berejo se neugodne sodbe. Matičarji niso zadovoljni niti s knjigami niti s takim go-podarstvom, ki je pripustilo, da je dolg udov narastel na več tisoč goldinarjev. Ako bo stvar tako naprej šla, bati se je, da se bo jelo število družtenikov krčiti. Nikdo nij dol-

Listek.

Spomini.

(Spisuje J. S., častnik v rezervi.)

I.

Minoli so vroči dnevi poletja in prešli so tudi oni dela in truda polni jesenski. Obiskala nas je zima in ž njo vred tisti čas, ko nas vabi vrlo praskajoči ogenj k peči. — Tach uric, posebno proti večeru, smo se nekđaj kot otroci zelo veselili, ker ta čas je bil starim materam, tetam itd. navadno odmenjen v to, da so nam pravile pravljice o roparjih, zakletih devicah in druge, zdavno uže minole dogodbe o Turkih tako, kakor so jih slišale same v svolej mladosti. Tega časa se rad spominja in veseli več ali menj gotovo vsak, ker bil je — morebiti jedini — zares srečni čas v življenji, nekaljen še od skrbi, ki so pozneje tolikokrat veselje grenili, bili pelen v sladkej čaši življenja.

Te misli sicer tudi mene zdaj pri peči sedečega še obhajajo, pa glavni predmet moje domishije je vendar bližje še le minolo leto, in v njem dovršena okupacija Bosne in Hercegovine, pri katerej sem tudi jaz kolikor toliko sodeloval. Da me je ta osoda iznenadila, klic k orožju nepripravljenega dobil, to vam osvedoči uže slučaj, da sem začetkom junija še v polnej gorečnosti oznanoval Božjo besedo, teden pozneje pa uže bil poveljnik Pongračevih barak poleg cerkve sv. Petra, in predno je bilo mogoče lani le na pol se izpremeniti, korakal sem s sabljo v roci ob južnej črnogorskej meji.

Tukaj naj tudi omenim, da se je mobiliziranje naših lovskih bataljonov v nenavadno hitrem času zvršilo; zvesta kakor vselej je vrla Krajina rada in vesela pošiljala svoje sinove na cesarjev klic v belo Ljubljano, in kdor je imel prihko prati o prvih dneh mobilizacije do Židanove hiše na Poljanah, prepričal se je lahko o tem, in videl tudi, da

naši lovci nikakor niso obupno in prežalostno oblačili nove sive obleke, s katero so imeli odriniti v Dalmacijo.

Prvi izmej lovcev je potovanje nastopil kot najmlajši, moj bataljon; sestavljen je bil namreč še le 1. 1866 po pruskej vojski iz dunajskih prostovoljcev, katerim se je bilo zlahtno vojno rokodeljstvo tako prikupilo, da se njso hoteli ločiti od njega.

Odhod iz Ljubljane je bil sicer vzvišen, a tudi resen in žalosten moment; treba je bilo tu mladega vojaka iztrgati iz rok žalujoče sestre, neveste žene ali matere, tam opominjati očeta ali brata, naj se vendar enkrat končno poslovi od odhajajočega, ker se sicer vzdržati ne more potreben red. Še so mi v spominu prizori, ko se je po dolgem čakanju jel premikati vlak, zadnjikrat smo stisnili roke tistim, ki so nas na kolodvor spremili, ali tja prišli se posloviti, pa kmalu je zažvižgal železni konj. in imeli smo Ljubljano za saboj, ter po motvirji bližali se Borovnici.

žan za druge plačevati, in pri tem gledati, kako društvo propada, mesto da bi napredovalo. Prva skrb „Matice“ naj bo, da se od zaostalega zneska kolikor mogoče ter hitro izterja, in da se v bodoče doneski udov oziroma poverjenikov redno in sproti iztrjujejo. Društvo sv. Mohora je določilo čas, do kate- rega mora, o udje svojo dolžnost storiti, sicer ne hajo biti — udje. Tudi „Matica“ naj tako stori. Društvu s tem nij čisto nič pomagano, da ima nekoliko sto udov več, od katerih pa nič ne dobi, narobe — vsako društvo, katero je pri pobiranju plačila malomarno ali pre- mehko, propada. Kdor dveh goldinarjev neče ali ne more plačati — bo večji dolg še težje plačal.

Imenik „Matičinih“ udov nam kaže, da ima velika večina dekanij samo po jednega poverjenika. To je premalo. Poverjenikov naj bi bilo več. Dalje naj bi se poleg zanesljivosti tudi na druge lastnosti poverjenikov gle- dalo; poverjeniki naj bi bili možje, kateri bi ne štedili jezika ali par stopinj, kadar se da za društvo kaj storiti.

Tisti mnogoletni odborniki, katere zadeva opravičeno očitaneje, da so za „Matico“ pre- malo storili, in kateri v „Matičnem“ odboru niti delati ne morejo, naj se ne dajo več vo- liti, ter naj svoja mesta prepusté novim, de- lavnejšim močem. Naj pa se uže „Matičin“ odbor prenovi ali oživi, a i ostane kakoršen je, — naj ne čaka vselej, da bi ga slovenski pisatelji s spisi obsipali; kadar je potreba, naj si delavcev — poišče. Mnogo je sloven- skih pisateljev — in meni se zdi najboljših — kateri iz raznih vzrokov od strani gledajo, te je treba privabiti in pridobiti.

V „Matičine“ knjige naj bi se za naprej sprejemali le taki spisi, katere bi večina udov — brala. Mnogo je gradiva v „Matičinih“ knjigah, katero komaj jeden od sto predela in prebavi. Kaj nam koristijo knjige, katerih slovensko občinstvo ne bere? „Matica“ naj bi ne izdajala spisov, kateri so le strokovnjakom namenjeni. Dobro bi tudi bilo, ko bi se „Ma- tica“ prevodov in posnetkov bolj ogibala, ka- kor doslej.

Najhujša kritika „Slovenske Matice“ so knjige, katere je izdala in svojim udom raz- poslala „Matica Hrvatska“ za leto 1878. Te knjige so:

A) U spomen tristogodišnjice Julja Klovja:

1. Jure Glovč prozvan Julijo Klovio, hr- vatski sitnoslikar. Napisal Ivan Kukuljevič

Sakcinski. Sa tri slike. (Obseza 9½ pol, cena for. 1.50.)

B) Poučna knjižnica „Matice Hrvatske“.

2. Knjiga II. Slike iz rudstva. Napisal Mijo Kišpatić. Sa 41 slikom i jednom geogra- fijskom kartom. (Knjiga prinaša na 230 str.: Uvo. Zlato. Srebro. Živa. Bakar. Železo. Sumpor. Fesfor. Sol. Dragulji. Dijamant. Grafit. Kameni ugljen. Petrolej ili kameno ulje. Jan- tar. — Cena for. 1.50.)

3. Knjiga III. Bosna. Podatci o zemlje- pisu i poviesti. Sabrao ih i poredao Vjekoslav Klač. Prvi dio: Zemljopis. Sa devet slika i dvie geografske karte. (Knjiga ima razen pred- govora na 222 str.: I. Fizikalni zemljopis. II. Etnografija i statistika. III. Topografija (mjestopis). Slike: 1. Sarajevo. 2. Travnik. 3. Jajce. 4. Zvornik. 5. Mostar. 6. Most na Neretvi u Sarajevu. 7. Ključ. 8. Most na Neretvi v Mostaru. 9. Varoš in tvrđja Nikšić. Karte: 1. Vjerska i etnografska karta Bosne i Hercegovine. 2. Zemljevid Bosne, Hercego- vine i Stare Srbije. — Tako lepih zemljevidov kakor je poslednji se malo vidi. Cena knjigi for. 1.80.)

C) Zabavna knjižnica „Matice Hrvatske“.

4. Svezak XII.—XIII. Dramatička djela Janka Jurković-a. Svezak prvi. (Smiljeno. Ža- lostna igra u četiri čina s predigrom. Čarobna bilježnica. Vesela igra u četiri čina. 127 strani. Cena 50 novč.)

5. Svezak XIV. Izabrane crtice Washing- tona Irvinga. Svezak prvi. (VIII. in 81 strani. Cena 25 novč.)

6. Svezak XV.—XVIII. Komedije Ju- sipa Eugena Tomića. Svezak prvi. (Bračne pe- nudbe. Vesela igra u tri čina. — 199 strani. Cena 75 novč.)

7. Svezak XVIII.—XX. Kirdžali. Po- dunaška pripoviest od Mihajla Czakowskoga. Preveo Lavoslav Vukelić. (VIII. in 238 strani. Cena 75 novč.)

8. Svezak XXI.—XXIV. Improvizator. Roman od H. C. Andersena. Preveo Vaso Bra- telj. (VII. in 353 strani. Cena 1 for.)

9. Svezak XXV.—XXVIII. Dogenes. Hi- storička pripoviest XVIII. veka. Napisal Aug. Šenoa. (334 strani. Cena 1 for.)

Torej 9 knjig vrednih for. 9.05 je dala „Matica Hrvatska“ svojim udom za 3 forinte! Gledé vanjske oblike se naše knjige posebno prvim trem imenovanim hrvatskim ne morejo primerjati, ako pomislimo to, in pogledamo obilico lepih in čistih slik in kart, moramo

reči, da je cena tem knjigam za knjigotržce nizko nastavljena.

Bil je čas, ko smo se nasproti Hrvatom ponašali z našo Matico; tempora mutantur — zdaj je drugače; — zdaj se Hrvatje lahko nam rogajo. Mi bratom velicega napredka, ki so ga v svojej književnosti novejši čas dosegli ne zavidamo, — mi se ga srčno veselimo, želimo pa, da bi bila „Matica Hrvatska“ na- šej Matici v spodbudo in posnemanje.

N. V.

Magjari o Bolgarih

prav grdo pišejo v svojih novinah, vse tako, kakor jim narekuje njih divje slepo sovraštvo do Slovanov. Zatorej jim slovaške „Narodne Novine“ tako-le levite beró:

„Vsak človek, ki si je samo še mali košček zdravega srca ohranil, mora zavrisnati ko vidi, kako se bolgarski narod zopet oživlja, kako se pričinja v njegovih žilah zopet zdrava, gorka kri raztekati. To je takov čut, kakor- šen se pooblasti nepokvarjenega človeka, ki vidi solnce vsahajati; ali kakšen barbar je óni, kako globoko je moral človek pasti, ki se ne samo ne veseli oživljenja mej mrtve pahne- nega naroda, ampak ki zaradi tega v svojej jezi se z njega norčuje in ga zasmehuje.

„Takšen, človekoljubnemu in olikanemu človeku žalosten prizor dajejo nam óni, od katerih nijsmo nikdar veliko blagodušnosti pričakovali; ali njih „viteško“ povirje nam je obečalo, da klubu vsega njih sovraštva do Slovanov, in kljubu vsemu pomanjkanju lastnih duševnih lastnostij se ne bode noben časopis našel, ki bi pozabil, da so tudi Bolgari ljudje. Ali zmotili smo se. „Viteštvo“ je izginilo, in na njega mestu dha iz magjarskih novin ostudno sovraštvo in gnjusna zavirljivost — in to tako nerodno in budalasto, da bi se rajši smijali nego jezili. Krvičelnega pašo, železno roko turškega nasilstva — to privo- ščijo „viteški“ magjarski žurnalisti bolgar- skemu narodu. Cel besednjak psovk mečlje se Bolgarom ob glave, za to ker jim je usojeno, da so zagledali zlati žarek slobode.

„Mi pomilujemo magjarski narod, ako so to njegovi najboljši možje, ki mu podajajo ta duševni kruh; pomilujemo ga, ker njegovi žur- nalisti ga ne rešpektirajo, ter si upajo mu tako ostudno in gnjusno hrano dajati. Narod, kakoršen je magjarski, ki se ima svojo slo- bodo samo simpatijam evropskih narodov za- hvaliti, óni in isti Magjari oživljenim Bolga-

Do polnoči je bila vožnja precej živahna; v vagonih so fantje prepevali, po postajah so domači svoje pričakovali, jim še enkrat roko stisnili ter voščili srečno vrnitev. Po polnoči se je vse to nekoliko pomirilo, trudni vednega vpitja in popevanja, so teške glave začeli s časoma kimati in smrčenje po kotih je nazna- nilo, da vlada zdaj tukaj duh miru, da se jih je angelj spanec polastil, jih odtegnil za trenutke zdanjosti in postavil jih v sanjah v preteklost nazaj mej svoje ljubljene, v domo- vinski kraj! — Jasno je to pričal marsika- teri nevern obraz, ki so ga pri vzhajajočem solncu zbudili iz blagodejnega spanja, da osnaži in uredi svoje reči, predno do Trsta prispemo.

Števrilo ónih, ki so vso noč prečuli in gledaje iz okna mimo hiteče reči opazovali, nij bilo veliko, pa jaz sem bil mej njimi. Kras, akoravno prazen in gol, imel je zame dovolj zanimivega. Pa žalibog, blede mesečna

svitloba nij posp ševala mojega početja, ker nij dala dosti razločevati, a tolažil sem se z upa- njem na boljše okolščine pri — vrnitvi. Ugod- nejše mi je bilo jutro; krasno rumeno solnce se je vzdigovalo izza primorskega gorovja in predstavilo mi morje v najlepšej svojej po- dobi; dokler je oko seglo, bilo je po vsem mirno in od blizu in daleč videli so se ribiški čolni, katere je lahek morski veterček sem ter tja premikal; sploh podoba je bila krasna, tem bolj ker sem bil prvič na morskem obrežju.

Dospevši v Trst, me je najbolj zanimala luka, razen celega gozda jadernikov, stalo je tu še 10 parobrodov Lloydovih in vojnih pri- pravljenih, da sprejmó in odnesó dohajajoče vojake; njih vnanja oblika uže se mi je zdela tako resna in veličastna, da sem se nehoté domislil na to, da je i resna stvar, katerej se bližamo.

V Trstu sem imel dovolj časa ogledati si mesto, bližnjo in daljno okolico. Mesto samo

na sebi nema nič posebnega, ulice so kame- nite in še dosti snažne, hiše, sosebo ob morju, velike palače; le to gotovo vsacega osupne, da vidi v Trstu vse v samej italijan- ščini: ko vendar še najbližnji okoličanje dobro slovenski govoré. Napisi po ulicah, prodajal- nicah itd. vsi so italijanski, in če uže nij mo- goče kacega poštenega slovenskega ali nem- škega imena poitalijančiti, poitalijančena so vsaj krstna imena; brez dvombe je, da je v Trstu stranka, ki se rada ozira proti zahodu naše meje, pa menim, da bode kmalu konec temu nesramnemu izdajskemu početju, in za- gotovim vas, če mi bode osoda tako mila, da mi pusti enkrat potovati tako proti zahodu, kakor zdaj proti jugu, z večjim veseljem, z večjo navdušenostjo bom dogodjaje priobčil; to nij le moja, to je misel cele naše armade in vsacega pravega Avstrijca!

(Dalje prih.)

rom ne privoščijo slobodnega življenja! Vsak človek ima svoje nazore, to velja tudi o celih narodih. Kakor pak učijo nazori magjarskega naroda, mora biti uže prav pri konci.

„Vse to magjarsko proklinjevanje pa balkanskega Slovanstva ne bo oviralo v njegovem razvitku; ono bo raslo in obrodilo. Srečni sinovi omikane, močne in zedinjene Bolgarske bodo z zaničevanjem take malostne, po jezi narekovane stekle članke brali, te izvirke malodušnosti in zavirljivosti! „Kdor je slobode vreden, privošči jo družim!“

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 5. marca.

Minister Taaffe je pisal deželnim načelnikom, da hoče *cesar* ob priliki svoje sreberne poroke 24. aprila samo deputacije dežel in glavnih mest sprejeti, drugih neče, ker nij prostora ne časa dovolj. Takove adrese naj se dade deželnim načelnikom ali deželnim deputacijam.

Iz Pešte poroča telegram, da je odsek avstrijske *delegacije* sprejel nasvet referentov, naj se dovoli kredit 41 milijonov in 720 000 gld., kolikor se je več izdalo nego je 60 milijonni kredit zadostoval, naj se odbije 5 milijonov terjanih za november in december.

Mlado-*češki* vodja dr. Sladkovski je bil 3. marca javen shod v Pragi, na katerem je pa samo on govoril, in pri katerem je terjal, naj se dá pravica Nemcem v Pragi, da imajo toliko in toliko zastopnikov v mestnem zboru. Da li so Nemci z dozdajnjim svojim obnašanjem nasproti Slovanom res zaslužili, da se Čeh tako poteguje zanje? Teško da.

Vnanje države.

Če so angleške „Times“ prav zvedele, namerava *Rusija* razposlati okrožnico na velevalsti, naj se preuredi berlinski dogovor bolj v Bolgarom prijaznem duhu. Tudi o imenovanju krščanskega guvernerja za vzhodno Rumelijo govori ta okrožnica.

Tudi francoski „Journal des Debats“ je 4. t. m. zvedel, da dobiva ideja konference poslanikov vseh velesil v enem izmed glavnih mest Evrope za rešitev nedoločenih in prepornih vprašanj berlinskega dogovora vedno več upanja, da se uresniči. Anglija nij protivna.

Iz *Peterburga* se javlja, da so 23. februarja v Kijevu našli skrivno tiskarnico. Ko jo je policija odpravljala, prišlo je do krvavega boja s policisti in žandarmi. 16 ljudi je v zapor dejanih.

Iz *Carigrada* javlja „Pol Corr.“, da hoče Turčija odstopiti otok Rhodes Francozom ravno tako, kakor je prej odstopila Ciper Angležem. Francoska bi za to imela Turkom pomagati iz finančnih zadreg.

Komaj se je kazalo, da bi utegnili *afganska* vojska skoro končana biti, uže se bere protivna vest. Iz Kalkute se brzoiavlja 4. marca, da je generala Bidulpha arrièregardo napadlo 1500 afganskih sovražnikov, ki torej ne mislijo na mir. „N. fr. Pr.“ se pa še iz Londona telegrafira, da vest o Šir-Alijeveji smrti nij zanesljiva.

Angleški vojni minister Stanlay je v seji 4. marca razvijal vojni proračun in rekel, da vsled razmer, kakor so (po vojski v Afriki in Aziji), nij mogoče vojnega budžeta zmanjšati, kakor se je nameravalo.

Na *Francoskem* je ministerska kriza uže končana. Namesto Marcèra je prevzel ministerstvo notranjih stvari Lepere.

Konservativne novine mnogo obrekujejo ministra Say-a, da je on kriv, da so njegovi prijatelji na borzi z vspehom igrali, ker jim je politične tajnosti povedal.

Francoski listi se norca delajo iz potovanja Lulu vovega v boj zoper Zulu Kafre. „Journal des Debats“ pravi, da je Francozom čisto vse jedno, kje se mladi Lulu Bonaparte potika, ali okolo Kafrov v Afriki ali pa v Chislehurstu.

Dopisi.

Iz Ptulja 4. marca. [Izvirni dopis.] (Vinski semenj. — Čitalnica) Prvi južno-štajerski vinski semenj nij izpal ravno po volji tistih, ki bi radi svoja vina v denar spravili. Uzroke slabega obiskanja pa hitro najdemo — pomanjkanje peneza! Splošno smemo vendar za prvokrat tudi z vspehom tega semnja zadovoljni biti, kajti mnogo tincev prepričalo se je o dobri kvaliteti naših vin, in ravno namen, katerega vinski semenj v sebi ima, je gotovo hvale vreden, kajti dobra, nepokvarjena vina bodo zopet tisto veljavo zadobila, katero so nekaj imela. Vsaj nam nij neznan, da so „naši sosedje“ tudi našim vinom košček dobrega imena vzeli. Želeti je, da bi se taki semnji vsaj dvakrat na leto obhajali. Podvzetniki pa naj bi raje primernejši čas izvolili, nego je — pustni.

Mnogo kupcev se je pritožilo, zakaj nij bilo prodajalcev pri vinu navzočih. Meni se dozdeva, da nij primerno, da mora tuji kupec prodajalca Bog si ga vedi kje tam po hribih iskati. Gotovo za prodajalca nij tako težko dva dni v Ptuiju ostati, kjer pri „ptujskem šperlu“ dobro vino ali pivo srka, kakor za tujca po hribih ljudi iskati.

V interesu prodajalcev bi bilo tudi, da se semenj vsaj mesec dni poprej razglašuje ne pa zadnjo uro, kakor se je slednjič zgodilo. In kako je bil razglašen? V nemških časopisih so bili kake 14 dni poprej dolgi inserati — se ve da za drag denar — čitati. Bi se ne dali taki „inserati“ v „dopise“ izpremeniti? „Slovenski Narod“ in „Slovenski Gospodar“ sta to brezplačno storila, ker se res brigata za naš domač napredek, in gotovo je več občinstva po teh dveh listih o imenovanem vinskem semnju izvedelo nego iz plačane inserta v „Neue Freie Presse“ et tutti quanti. Za „tuje“ nij škoda par grošev proči, le domačinom ne smemo ničesa privoščiti? Domače novine se ne sme z inserati podpirati?

Kaj pa naša čitalnica? bode marsikedo mislil, ker se o njej nič ne čuje. O tem našem narodnem društvu bi se dalo mnogo pisati. Stari, a še vedno resnični izrek: „da še Bog ne more vsem ustreči“ bil bi tudi tu primeren. Istina je, in žalibože, da moramo tudi mi priznati, da je naša čitalnica nekoliko iz pravega tira iztopila, kajti namen tega narodnega društva nij prvi edino le zabava in ples. Mnogo udov je, in v prvi vrsti odbor sam, koji želi tudi kake duševne zabave. Tudi mi, kakor tudi večina odbornikov je za take zabave. Ali kje moči vzeti? O petji, glediščnih predstavah, deklamacijah i. t. d. kar se je na našem odru vse uže v najlepšem redu vršilo še zdaj misliti ne smemo. — Mnogo jih trdi, ka je zdaj čitalnica na nogah, ker dá toliko veselice. Res smo imeli pustni čas 5 velikih veselice. Pa o čem obstoje te veselice? O plesu samem, in tu in tam o kakej tomboli. Mi moramo biti s tem zadovoljni toliko časa, dokler se časi na bolje obrnejo. A hvalevredno gotovo nij delovanje tistih, koji samo kritizirajo, ne store pa ničesa. Pustimo tisto mrzenje, koje gotovo nikomur ne koristi in delajmo vsak po svoje moči, da se naše jedino narodno društvo ohrani, katero naj skrbi za vzbujevanje narodne zavesti. Dela je še povsod mnogo, pri nas pa ne najmanj.

Iz Žirov 3. marca [Izvirni dopis.] Sedanji čas mnogo od nas terja. Ne smemo

biti nezmožni otroci, da bi le drugi za nas mislili in govorili, in na naše obnašanje odkazovali. Skrbeti moramo, da postanemo, omikani ljudje. Vsak sicer ne more biti izobražen, učen mož; vsak pa se mora in more učiti, kolikor utegne, po moči in priložnosti. Prizadevati se moremo, da se širi omika mej ljudstvom. Razna so pota za to, ki pa nijso vsakemu odprta. Naš priprosti kmetič ne more več začeti v šolo hoditi, da bi se kaj izučil, kar terjajo okoliščne sedanjege časa. Napravljajo in snujejo se pa družbe, kjer se združujejo omikani in učeni z manj premetenimi, da si ti pridobijo vsega potrebnega, da se smejo mej omikane šteti. Taka koristna društva so gotovo „bralna društva“. — Tudi v Žiréh se uže dalje časa snuje tako društvo, ki pa še nij osnovano. Za tukajšno županijo, ki šteje nad 3 tisoč duš, bi bilo tako društvo velike koristi! Tedaj na delo in napravimo si društvo, koje nam bode naše znanje bolj širilo, duh razjasnjevalo, srcé pa požlahtnovalo!

Popolnost je poklic vsacega človeka; dolžnost je torej vsacega, da doseže, kar največ more popolnost. — Ako ustanovimo bralno društvo, bodemo napredovali v vsakem obziru. Našli se bodo mej nami možaki in gospodje, ki nam bodo kako drago zrnice zasijali, da bode dober sad obrodilo. — Skrbimo tedaj, da se obogatimo in olepšamo s čednostmi in blagostjo! — V to pomozí Bog!

Iz Postojne 4. marca [Izv. dop.] Ker Vam do sedaj še nihče o izidu volitve postojnskega župana nij poročal, dovolite, da jaz izpregovorim nekoliko o tem. Da se bode volitev vršila 27. februarja ob 10 uri zjutraj izvedeli smo še le kake 3 ali 4 dni pred dnevom volitve. Mislite si torej lahko, da je ta vest vznemirila tukajšnje narodnjake, ki do takrat še nijso nič (!) storili, da bi naroden kandidat zmagal; vpadel jim je pogum (!) ker v teh par dnevih se nijso upali (!) toliko opraviti, da bi naroden kandidat prodril in tako je prišlo, da so, ker se od naše strani skoraj nič (!) nij agitiralo, nemčurji s svojim kandidatom prodrli, in da je bil z ogromno večino glasov voljen po slovenskih novinah uže nekoliko znani nemškutarski klečeplaz Matija Burger, ki se je pred volitvijo tolikokrat pridušal, da ne prevzame več županstva, ki ga pa le toliko časa nij hotel prevzeti, da je bil zopet voljen. Sedaj se je nemčurjem želja izpolnila; v nemčurskem gnezdu treba je nemčurskega župana! Evo ga vam! držite ga, pritiskajte ga na srce, da ne pobegne od vas! Kako pa da so prišli nemčurji do tako ogromne večine glasov, hočem vam tudi v kratkem povedati. Vse tiste župane iz okolice ki so pri prvi volitvi dali svoj glas narodnemu kandidatu, posrečilo se je nemškutarjem, spraviti na svojo strau. S kakimi sredstvi? menim da s takimi, kakoršnih se renegatje morejo posluževati, kakor grdenje narodnega kandidata in narodne stranke, pa nazadnje še kak v roko potisnjeni petak pripravi do sedaj narodnega kmeta, da dá svoj glas nemčurskemu kandidatu in da tako zataji svoj narod in svoje prepričanje. Pa naj bodo uzroki, kakoršni koli hočejo; resnica je, da so župani odpadli in, da je narodna stranka zato tako sramotno propadla. Naj se nemčurji veselijo svoje zmage; saj pride uže še čas, ko bode tudi njim v Postonji odzvonilo. Pravična stvar se da za enkrat v stran potisniti, premagati se pa ne dá.

Iz Trsta 3. marca. [Izv. dop.] Volitve za mestni, oziroma deželni zbor so pred vratmi,

ali še zmirom se ne čuje o kakej slovansko-avstrijske agitaciji na korist avstrijskim interesom. Marveč se za gotovo čuje in sploh glasi, da bodo pristaši „Italia irredente“ dokaj svojcev potisnili v deželni zbor, da bode jim zopet večina v njem pripadla. Vse to je verjetno, kajti od slovansko-avstrijske strani ne stori se ničesa, da bi se zatrlo lahonsko veleizdajno rovanje; vse je mirno, in namesto, da bi se podpirali v tem odločilnem trenutku tržaški Slovani, — mirno se opazuje rajši, kako da se Italijančiči pripravljajo za njim ugoden izid volilnega boja!

Ali kakor da bi mi Tržačani ne imeli še dosti s tem, da nam izdajni lahoni dan za dnevom svoje veleizdajne proglase in pretenja v hiše pošiljajo in s petardami ometavajo, oglasila se je minole sobote tudi „N. fr. P.“ s svojim hreščanjem. Ona reklamuje Trst za Nemčijo, in piše v nemem dopisu iz Trsta od besede do besede tako le:

„Pričelo se je uvidevati, ka so v obziru tržaškega mesta interesi Avstrije identični z onimi Nemčije, in da se tudi v Berlinu nekih tradicij ne opusti tako zlehka. Berlinski časopisi so opetovano na to opozorovali, ka Trst in Primorje je velike važnosti tudi Nemčiji; Trst je postal južno-nemški Hamburg; to so jedina vrata južno-nemške trgovini, ne le samo na Adrijo, nego v obče na iztok in v vzhodno Indijo.

Tukaj tedaj dunajski časopis židovski kar naravnost Trst reklamira za Nemčijo, a da si Trst ne bo nikdar ni nemšk ni italijansk, — razsodi se teško, kdo je večji veleizdajec: ali oni, ki delajo na to, da pripade Trst „Italiji irredente“, ali oni, ki ga reklamuje za Nemčijo.

Domače stvari.

— (O našem rojaku), baronu Šveglju, načelniku v sekciji ministerstva vnaneje, je dunajska „Deutsche Ztg.“ rada prinašala razne čudne notice, češ, da, ko je bil še konzul v Egiptu, nij prav razumel stanja in trgovanja avstrijskega „Lloyda“ in pa svojega položaja; ker se je to zdaj zvedelo, pripovedoval je oni list, zato je stališče Švegljevo močno „omahljivo“ postalo. Da, še več. Zadnje dneve je „D. Ztg.“ kar povedala, da bode g. Šveglj „daljši odpust“ nastopil. In kaj se pri tacih visocih gospodih pravi „daljši odpust“, to vémo. Nu, vse te opravljive vesti oficijalna „Politische Correspondenz“ kot popolnem neresnične ovaja. Vsak človek ima svoje sovražnike in zavidljivce, tako menda tudi Šveglju ne manjka tacih.

— (Volitev v kranjskem velikem posestvu) za jednega poslanca v deželni zbor na mesto odstopivšega viteza Vesteneka je v včerajšnji „Laib. Ztg.“ razpisana na 29. marca. Ob enem je objavljen zapisnik volilcev v kranjskem velikem posestvu. Zlaj jih je uže samo 111 (sto jedenajst). Po časi a vedno se to število krči, kar je tudi znamenje časa.

— (Iz seje deželnega odbora kranjskega dne 28. februarja.) Občini boštanske se dovoli 20 % občinska priklada na direktne davke; — deželnemu stavbenemu uradu se naroči, da predloži operat za napravo dovoda potrebne vode, pokritih hodišč in notranje oprave v novej norišnici na Studencu; — mestnej občini kranjske se naznani, da po dopisu deželnega predsedstva mi-

nisterstvo prošnje deželnega zbora za obstanek nižje gimnazije v Kranji nij predložilo Nj. veličanstvu, in da bi se o tej zadevi le potem moglo še dalje pogajati, ako bi se mestna občina ali pa dežela zavezala k stroškom za gimnazijo priplačevati; — na dotični dopis se deželnemu šolskemu svetu odgovori, da deželni odbor ne more v to privoliti, da bi se plače učiteljev veronauka na ljudskih šolah prevzele na normalno-šolski zaklad, in da o tem more le deželni zbor sklepati.

— (S celjske gimnazije.) Naš dopis o drakoničnem kaznovanju celjskih dijakov, kateri po vsem spodnjem Štajerju veliko senzacijo dela, prinesel je tudi dunajski „Vaterland“ in pristavil: „Im vorliegendem Falle hätte eine strenge Rüge an die beteiligten Gymnasiasten wohl genügt; hoffentlich wird der Director des Gymnasiums, Herr S w o b o d a, dem von verschiedenen Seiten deutsch thüm elnde Tendenzen zugeschrieben werden, die gleiche Strenge auch dann walten lassen, wenn sich die ihm unterstehenden Schüler dazu verleiten lassen sollten, gewisse preussisch-deutsche Lieder zu singen.“ O tem bi se dalo kaj reči.

— (Spremembe v lavantinske škofiji.) G. kanonik J. Orožen je odložil ravnateljstvo v duhovnici. Ravnatelj njej je postal novi kanonik g. Davorin Kovačič, podravnatelj dr. J. Križanič, prov. profesor dogmatike pa g. J. Mlakar. — Razpisani sta kuraciji sv. Lamperta na Skomrih in sv. Jarneja v Radvanji do 1. aprila.

— (Goriška deželna sodnija) je izročila dva veleizdajska zločinca, menda pristaša laške „irredente“, porotnej sodnji v Gradec, in prideta ta dva v prihodnji sesiji na vrsto obravnave.

— (Obžalovanje.) „Laib. Tagbl.“ od vtorka se čudi, da Rusi četovodje Hubmajerja, ki je šel pred nekaj meseci iz Ljubljane črez Vidin v Macedonijo, nijso zaprli. Kako vsakovrstne skrbi imajo ti ljubi naši nemškutarji

Razne vesti.

* (Pod snegom.) Poročali smo kake nesreče je snežni plaz naredil pustni dan v Blajbergu na Koroškem, ko je podsul in usmrtil okolo 40 ljudi. Na pepelnico sredo pa je tudi na Tirolskem pri Taufersu sneg zvalil se z gorā in zasul hišo kmeta Wassererja. Njegova žena je pod snegom mrtva ostala, dve kravi pa so živi izkopali. Tudi kmetu Brugerju je zasulo hlev in 12 glav goveje živine.

* (V čeških Toplicah) so dokopali pod zemljo 13 metrov globoko in prišli do vreleca. voda ima tam 37 gradov R. gorkote. Veselje, da se vrelec nij izgubil, je po vsem mestu neizmerno veliko, ker je prebivalce minol strah pred izgubo toplie in njih dobicka.

* (Ure, ki svetijo.) O tacih urah se je nedavno po raznih novinah poročalo, da je nek Amerikanec izumel. Nek urar v Braunschweigu naročil si je bil zdaj takih ur, in je dobil. Ure so jako čudne. Svitloba razprostira se od malo rumenkaste kazalne ploščice. Čem bolj je temno, tem bolj se kazalo sveti, tako da se tudi številke dobro razločijo. Na Dunaji so si baje zdravniki to iznajdbo uže ukoristili, ter so si napravili take table nad vratmi.

Národno-gospodarska stvar.

Najtečnejša rastlina

za človeško hrano izmej vsega rastlinstva, kar je po kemičnih preiskavah dokazano, je od leta 1873 v Evropi znana rastlina „Soja hispida“. Jaz sem dobil l. 1876 od umrlega gospoda prof. Haberlandta 300 zrn, te sem dve leti vse posadil, in imam od njih okolo 130

kilo pridelka. Seme ima drobnemu fižolu podobno, toda iz jednega samega zrna se najmanje 100 zrn pridelja. Prvo leto sem delal poskušnje, in sem našel na jednem stebelu 50 do 400 strokov v vsakem po 2 do 3 semena. Opomniti moram precej, da imam tri vrste, rumena ima okolo 50 strokov po 3 semena, rujava okolo 60 po 2 1/2 semena, in črna okolo 100 strokov po 3 semena. Mi nemamo sočivja, da bi nam iz jednega semena 100 ali 200 semena dal, kar se pri „soji“ nahaja.

Ker je to sočivje prav rodovitno in najredivneje, zaradi tega ga uže povsod po Avstriji sejejo, in je revežu tečna hrana in bogatino zlat denar.

Seje in obdeluje se kakor fižol.

Po Istri rabijo revni ljudje „sojo“ namesto kave, in se hvalijo, da je dobra, žgejo jo isto tako kot kavo in posle smeljejo.

Ako se hoče „sojo“ mehko skuhati, se je ne sme več od pol lonca z mehko vodo zaliti in počasi kuhati, in prej to nuč v vodi namočiti. Steblo in perje je za živino dobra hrana, kakor fižolova slama. „Soja“ obrodi povsod, kjer se še turšica seje. Imamo pa tri vrste: zgodnjo rumeno, malo kasneje rujavo, in kasno črno vrsto, zadnja nij za vse naše slovenske kraje, prve dve pa obrodi povsod.

Vsak, kdor je jedenkrat „sojo“ posadil, jo ne more dosti prehvanti, in sem gotov, da bodo vsi naši slovenski kmetje v malo letih namesto fižola „sojo“ sejali in jedli.

Kdor si želi semena kupiti, ga prodajam 1/4 bokala po 20 krajcarjev.

Koper 4. marca 1879.

Prof. Kristan.

Javna zahvala.

Slavna hranilnica kranjska je v svojem občnem zboru dne 27. febr. t.l. volila društvu „Narodna šola“ sto goldinarjev za napravo učnih pripomočkov ljudskim šolam in revnej šolske mladini. Znameniti dar pride „Narodnej šoli“ ravno prav zdaj, ko je društvena blagajnica za tekoče šolsko leto uže obilno novcev potrosila. Iskreno zahvalo toraj slavnemu zavodu izrekuje

Narodne šole odbor.

Tuji.

5. marca:

Pri Slonu: Müller iz Dunaja. — Ribnikar iz Logatca. — Michelčič iz Zagorja. — Orter iz Reke. — Butze, Kraupa iz Dunaja.
Pri Mailcu: Pein iz Berlina. — Neuhaus iz Gradca. — Globočnik iz Železnikov.
Pri bavarskem dvoru: Berger iz Tirolskega. — Kocijančič iz Trsta.

Dunajska borza 5. marca.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

	63 gld.	70	kr.
Enotni drž. dolg v bankovcih	63	70	
Enotni drž. dolg v srebru	63	70	
Zlata renta	75	75	
1860 drž. posojilo	115	75	
Akcije narodne banke	790	—	
Kreditne akcije	232	60	
London	116	60	
Srebro	—	—	
Napol.	9	29	
C. kr. cekini	5	52	
Državne marke	57	35	

Loterijne srečke.

V Gradci 1. marca: 48. 32. 83. 71. 82.
Na Dunaji 1. marca: 53. 25. 40. 17. 50.

Marke Wir empfehlen geschützt.
als Bestes und Preiswürdigstes

Die Regenmäntel
Wagendecken (Plachen), Bettelagen, Zeltstoffe
der k. k. pr. Fabrik
von M. J. Elsinger & Söhne
in Wien, Neubau, Zollergasse 2,
Lieferanten des k. und k. Kriegsministeriums, Sr. Maj. Kriegsmarine, vieler Humanitätsanstalten etc. etc.

Solide Firmen als Vertreter erwünscht.

(195—186)

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.